

på forhold, de ikke selv havde opdaget, så de kan træffe de nødvendige foranstaltninger hurtigst muligt. På det tidspunkt, hvor pligten indtræder, har myndigheden således normalt ikke nogen konkret mistanke om strafbart forhold.

Forarbejderne til lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter giver ikke nogen særlig præcis angivelse af, hvad der skal forstås ved »konkret mistanke«. Myndighedens mistanke skal være »så stærk, at der ville være grundlag for inden for strafferetsplejen at rejse en sigtelse eller tillægge vedkommende en sigtets retigheder. Der skal således foreligge omstændigheder, spor, m. v., som på objektivt grundlag og med rimelighed kan tale for vedkommendes mulige skyld.« Konkret mistanke kan – i hvert fald i visse tilfælde – indtræde tidligere end det tidspunkt, hvorfra § 9 finder anvendelse.

Mistankekravet går både på det objektive gerningsindhold (om grænseværdier f.eks. er overtrådt) og på tilregnelsen (altså om der er handlet forsætligt eller uagtsomt eller der er tale om et hædeligt uheld). Selv om der er konstateret en overtrædelse, kan der således godt være tilfælde, hvor der ikke er en konkret mistanke om strafbart forhold, fordi der ikke er noget der tyder på, at overtrædelsen er sket forsætligt eller uagtsomt.

Ifølge forarbejderne er man ikke inden for § 10's område, hvis der er tale om mistanke om en overtrædelse, som myndigheden ikke på det foreliggende grundlag agter at melde til politiet. Dette har stor betydning på mange af Miljøministeriets kontrolområder, idet det kun er en meget lille del af de overtrædelser, der konstateres, som bliver politianmeldt. Reglerne om tilsyn og håndhævelse har således som primært formål at sikre, at ulovlige forhold lovliggøres – fysisk eller retligt. Langt de fleste forhold lovliggøres i praksis ved hjælp af de administrative håndhævelsesbeføjelser, og kun ved grove eller gentagne overtrædelser, eller hvis de administrative håndhævelsesbeføjelser i øvrigt ikke viser sig tilstrækkelige, skrives til politianmeldelse. Dette skyldes dels, at erfaringerne viser, at man over for de fleste virksomheder, der gerne vil overholde reglerne, opnår mest med et dialogbaseret tilsyn, dels at de administrative håndhævelsesbeføjelser i en lang række tilfælde er mere effektive.

I de tilfælde, hvor myndigheden på forhånd vurderer, at den overtrædelse, som den har mistanke om, ikke vil føre til en politianmeldelse, vil § 10 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter altså ikke medfø-

re nogen ændringer, og myndigheden kan bruge oplysningspligterne over for virksomheden.

I tilfælde, hvor myndigheden har en konkret mistanke om et strafbart forhold og på forhånd vurderer, at der kan blive tale om politianmeldelse, vil myndigheden imidlertid skulle overholde § 10. Det indebærer, at myndigheden skal gøre virksomheden opmærksom på, at den ikke har pligt til at afgive oplysninger, der kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse. Dette gælder, selv om oplysningerne er nødvendige for den administrative håndhævelse eller for forebyggelse eller bekæmpelse af forurening eller fare for mennesker eller miljø, hvis de også vil kunne have betydning for straffesagen. Myndigheden kan altså være afskåret fra at kræve oplysninger, selv om disse primært ønskes til brug for udformning af f.eks. indskærpselser eller påbud eller foretagelse af selvhjælpsbehandlinger eller til brug for vurdering af, hvilke afværge- eller oprydningstiltagninger der er nødvendige.

Kun hvis det kan udelukkes, at oplysningerne kan have betydning i den påtænkte straffesag, kan oplysningerne alligevel kræves af myndigheden. Det vil imidlertid formentlig sjældent være tilfældet, idet de oplysninger, som miljømyndighederne har brug for, i langt de fleste tilfælde også vil kunne have betydning for straffesagen.

Miljøministeriet har ikke nogen præcise oplysninger om, hvordan amter og kommuner som tilsynsmyndigheder generelt hidtil har anvendt oplysningspligter i mistankesituationer. Det er ikke Miljøministeriets indtryk, at myndighederne afstår fra at kræve oplysninger til brug for administrativ håndhævelse eller forureningsbekæmpelse på grund af overvejelser om selvinkriminering.

Spørgsmålet er kun udtrykkeligt behandlet i forarbejderne til jordforureningsloven, og her er det tilkendegivet, at påbudsbestemmelserne om forureningsundersøgelser er begrænset af selvinkrimineringsforbuddet, men det angives også, at dette kun vil få betydning i undtagelsestilfælde, idet selvinkrimineringsforbuddet først finder anvendelse fra sigtelsestidspunktet, og at der normalt ikke foreligger nogen sigtelse, når der gives undersøgelsespåbud.

Fremover skal tilsynsmyndighederne i nogle tilfælde på et tidligere tidspunkt overveje, om de er inden for § 10's område. Dette vil der være behov for vejledning om, og det vil blive behandlet i den ovenfor omtalte vejledning til amter og kommuner.

Hvis myndigheden vurderer, at den er inden for § 10's område, skal den som nævnt vejlede den mistænkte om, at denne ikke er forpligtet til at afgive op-